

ТИЖНЕВИК: REVUE HEBDOMADAIRE: ТРИДЕНТ: UKRAÏNIENNE

Число 29 (87) рік видання III. 10 липня 1927 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 10 липня 1927 року.

Вся закордонна політика совітів поверталася коло двох головних моментів: знайти гроші і розвинути пропаганду. Правиця — уряд ССРСР — дбала про те, щоб за всяку ціну здобути в буржуазних державах кредити, вдаючи, що зона нічого ніби не знає про те, що робить в той самий час лівіця — комінтерн, — яка вела всюди шалену пропаганду комуністичну та підготовляла «світову революцію». Коли ще й зараз совіти, користуючись з тих позицій, окопатись на яких дозволила їм короткозорість Європи, намагаються й далі прищепити свою заразу на заході, то можливість там видурити гроші вже увірвалася.

Розрив з Англією, женевські наради, психологічний антисовітський фронт і поки-що моральна тільки ізоляція совітів — все це поклало край закордонним фінансовим комбінаціям большевиків.

А гроші їм потрібні, як повітря. І от доводиться тепер не тільки думати про перебудовання всієї своєї торговельної та промислової політики, а й про зміну фінансових планів. Виникає проект орієнтації «на власні сили». Виставляється нове гасло — «фінансова самооборона». Це нове гасло — «фінансова самооборона» проголосили і на Україні. Петровський, Чубарь і Полоз дружнє і одночасно виступили з закликами до кампанії «самооборони». Вони ставлять тепер на внутрішню позику, на неї покладають усі надії.

Внутрішня позика взагалі і за нормальних відносин — річ трудна і малонадійна. Щоб перевести її з добрими наслідками, конче необхідні

дві умови: наявність в країні вільних грошей, — а це залежить од економічного ладу і розцвіту. — і бажання населення віддати свої збереження урядові, довіря населення до нього, — а це можливо тільки за політичного ладу і спокою. Адже ні того, ні другого на Україні зараз нема.

Звісно, ми знаємо, большевики не останні майстри не то вибивати копійчину з людности, а й шкуру з неї здирати. У них досвідчений здиральний апарат, випробована система обдурення і нагніту. Коли не щастить вловити людність на принаду ненормально великих процентів — 12-18! — то в пригоді стає примусова підписка на позичку, розміщення її між державними, «громадськими» та кооперативними установами і інші аналогічні заходи. Далі стає в допомозі преса. А абсолютний брак вільного слова в найвільнішій країні дозволяє врешті «всім, всім і всім» оголосити про надзвичайні «досягнення» влади, про колосальний «успіх» позички... на папері, звичайно.

А на ділі зо всього того нічого не виходить тай не може вийти, бо, повторюємо, у поневоленого, пограбованого й обдуреного населення на Україні нема ані грошей, ані, що найважливіше, жадного довіря до чужої влади.

Ми, звичайно, не маємо і на думці давати які будь поради туди: людність сама знає, що і як їй робити. Гірким досвідом там уже виробляються свої методи самооборони... од не своєї влади.

«Фінансова самооборона» комунізму і її основа внутрішня позичка — це одна з спроб врятуватися, задалегідь засуджена на невдачу.

На тлі того «всенароднього обурення», тих «протестів», що хвилею протокотилися по Україні, на тлі тих «добровільних» пожертв на ескадріллю «Розрив», на літаки та танки проти Англії, «тиждня оборони», на тлі всього цього «буму» — таке давне і таке знайоме: «шпакі закідаєм», — ця нова фразеологія про «фінансоу самооборону», ця нова істерика московських сатрапів — це ще одна дрібненька риса того безнадійного становища, в якому знаходиться окупаційна влада на Україні.

ПРОТЕСТ

Подаємо нижче протест українських студентів до студентства та суспільства цілого культурного світа в справі вбивства Головного Отамана С. Петлюри. Тисячі підписів академічної молоді звідусіль, де вона вчиться, однодушність її, без поділу на землі, в обороні пам'яті Головного Отамана і національної чести українського народу, — самі говорять за себе.

Ми, українські студенти Високих Шкіл Чехословаччини, Австрії, Польщі, Хіни, Бельгії, Німеччини, Вільного міста Данцігу, Югославії, Франції та інших держав отсим підносимо перед студентством та суспільством цілого культурного світу свій урочистий протест проти нечуваної брехні, наклепів, фальшування й підкупу, при допомозі яких вороги українського народу стараються скерувати на хибний шлях публічну опінію цілого культурного світу, і французького народу зокрема, замаскувати дійсних авторів і справжні мотиви брутального, підлого вбивства 25 травня 1925 року в Парижі Президента Директорії, Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки, Симона Петлюри, та щеї заплямувати чесне ім'я покійного і цілого українського народу обвинуваченнями в погромах жидівського населення України.

З самого дня ганебного вбивства С. Петлюри большевицька преса, потім російська, жидівська, а в останні часи де-які органи французької преси (*La Nouvelle Socialiste*, *Quotidien*) стараються розповсюдити неправдиву в основі своїй думку, що вбивство С. Петлюри, dokonane жидом Шварцбартом, являється актом помсти з боку жидівського народу за погроми жидів на Україні.

Особливо відзначаються статті французького жида Б. Лекаша, що друкувалися в паризькій газеті «Котідієн» в місяці лютому б. р., а нині вийшли окремою книгою у виданні «*Progres civique*» в Парижі.

Пан Б. Лекаш, якого большевицькі часописи іменують «секретарем» адвоката Торреса, оборонця вбивці Шварцбарта, був посланий на Україну для переведення «анкети» про жидівські погроми, що мали місце в 1919-1920 р. р. Як свідчить сам п. Лекаш, большевики, під час його перебування в Москві та на Україні, в осени 1926 року, передали йому писані заяви жидів, потерпівших від погромів, складені *ad hoc*, вже після вбивства С. Петлюри, в умовах большевицького режиму і по вказівкам большевицьких агентів; большевики дали йому можливість допитувати «свідків» — жидів в присутності агентів ЧЕКА; большевики перевозили п. Лекаша з міста до міста в супроводі й під охороною агентів ЧЕКА, большевики, нарешті, підготували й підготовляють хвальщивних свідків і хвальщивні документи з масовими підписами, фотографії то що для використання п. Лекашем в пресі та

його патроном, адвокатом Торресом, під час судового процесу над вбивцею С. Петлюри.

На підставі всіх цих матеріалів та своїх особистих вражень, п. Лекаш написав згадані статті та книгу, в яких не тільки використав всі ці тенденційні й хвальшиві дані, але також однобічно освітлив їх та додав від себе чимало видуманих ним самим фактів.

Рахуючи на непоінформованність європейського громадянства в деталях визвольної боротьби українського народу, большевики, ці найбільш закляті вороги самостійної України, при допомозі таких співробітників, як п. Б. Лекаш, та інших, стараються замаскувати доконаний н и м и через поставленого вбивцю акт знищення найчільнішого національного провідника українського народу. Мало того, вони хотять використати вбивство для провокації та для сіяння ворожнечі між українським та жидівським народами, обвинувачуючи перший в расовій ненависті до жидів та приписуючи другим акт помсти над невиним безоружним представником українського народу.

Ми урочисто свідчимо перед цілим світом, що український нарід не мав і не має почуття ненависти до жидівського народу, з яким він живе тисячліття на одному терені. Ми рішуче протестуємо проти обвинувачення С. Петлюри, української армії та українського народу в насильствах над жидівським населенням в протязі боротьби 1919-1920 р. р.

Ми, українські студенти, що майже всі приймали активну участь в цій боротьбі чи то у війську, чи то на урядових посадах, одверто, з піднесеним чолом, перед лицем цілого світу заявляємо, що С. Петлюра та український уряд не тільки не наказували робити жидівські погроми, як це твердять вороги наші, а, навпаки, завжди й всюди, всіма засобами, які були в їх розпорядженні, охороняли мирне населення України, без різниці національності, від всяких надужить, насильства та ексцесів. Ми свідчимо, що Центральна Рада — перший український Парламент — ухвалила, а уряд здійснив закон про національно-персональну автономію, який дав широкі права національним меншостям і в першу чергу жидам, та що представник жидівського народу, в якості міністра по жидівським справам, був у складі уряду в протязі всього часу боротьби 1919—1920 р. р. Ми свідчимо, що український уряд протягом 1919 року видав на допомогу жидівському населенню, потерпівшому від погромів, 21 мільон рублів. Ми стверджуємо, що С. Петлюра та уряд літом 1919 року офіційно звернулись до жидівських організацій та до окремих діячів за кордоном (Маршаль, Вульф та инш.) з пропозицією вислати на Україну анкетну комісію з представників жидівства для розслідування жидівських погромів і винних в них, що жидівські діячі прийняли пропозицію уряду, висловили йому подяку і довіряли та що виїзд комісії не відбувся по незалежним від сторін обставинам.

Ми звертаємо увагу культурного громадянства на ту величезну небезпеку для загального миру, яку несе з собою провокаційне підбурення одного народу проти другого. Бо, коли жидівський нарід піде на цю провокацію та прийме на свій рахунок вбивство з помсти С.

Петлюри, то українським політичним партіям та організаціям, як і нам, студентам, буде надзвичайно утруднена можливість впливати на маси українського народу, який тяжко потерпів від большевиків під час війни 1919-1920 р. р. та ще й тепер несе величезні жертви людські під ярмом большевицької влади.

Ми протестуємо проти сіяння національної ненависти шляхом неправдивих, перекручених, тенденційних публікацій в пресі, інспірованих ворогами мирного, братерського співжиття народів. Ми протестуємо проти безчесного, недостойного культурного громадянства способу, в який большевики — ці дійсні автори вбивства С. Петлюри — стараються вплинути на французьку опінію, на французьких суддів та отруїти їх природне, високе почуття правди.

Всі українці спокійно чекають вироку французького суду в справі вбивства С. Петлюри, твердо вірючи, що безсторонній французький суд висвітлить дійсну правду і винесе справедливий свій присуд.

Цей наш протест ми звертаємо в першу чергу до Вас, товариші — студенти. Будьте обережні перед хитрою, підлою провокацією большевиків. Не піддавайтеся їй та допоможіть нам своїм впливом розвіяти цей отруйний газ, що напустили вороги культурного світу, щоб замаскувати людям голови, посяяти почуття помсти та довести до нового проливу крові братів своїх.

В імені нижчезазначених організацій підписали:

членів.

1. Українське Університетське Товариство для Ліги Націй. Подебради, Ч.С.Р. Члени бюро: ІІ Секретар та пресовий референт В. Бибік. Член Управи Б. Бокітько.	102
2. Центральний Союз Українського Студентства. Прага, Ч.С.Р. Президент Д-р Ст. Ніжанківський. Секретар Бойків.	4206
3. Гурток українців-студентів при Високій Школі Торго- говельній, Берлін, в Німеччині. Голова Ст. Тимчук.....	6
4. Академічна Громада при Українській Господарській Акаде- демії в Ч.С.Р. Подебради. Одноголосне ухвалення Звичай- них Загальних Зборів. Голова Клименко. Заступник Голови Виноградник. Секретар Вигнанський.....	444
5. Читальня українських студентів богословії ім. Маркіяна Шашкеича. Львів. Східня Галиччина. Голова Лев Глинка. Секретар Мих. Юхнович.....	116
6. Товариство українських кооператорів в Ч.С.Р. при Ук- раїнській Господарській Академії. Подебради. Голова Микуляк. Секретар В. Зазимко.....	49
7. Спілка Студентів Українців у Німеччині. Берлін. Голова Мих. Мілько. Секретар Самарський.....	38
8. Академічне кооперативне товариство у Генті. Бельгія. Голова Архипенко.....	3
9. Академічне кооперативне товариство «Наша Хата». По- дебради, Ч. С. Р. Голова Рознатовський. Секретар Дм. Крамаренко.....	176

10.	Товариство студентів-українців з Зеленого Клину (Далекий Схід) в Німеччині, Берлін. Голова Є. Опадча.	5
11.	Спілка лісників при Українській Господарській Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова інж. Прохода. Секретар Науменко.....	94
12.	Товариство українських студентів Високої Техничної Школи в Данцігу «Чорномор'є». Вільне місто Данціг.-Голова Пасіка. Секретар Зубенко.....	37
13.	Український Сокіл в Подебрадах. Ч.С.Р. Староста Гудилів. Секретар Савчук.....	61
14.	Українське академічне товариство в Антверпені, Бельгія. Голова Данилюк.....	5
15.	Спілка Українських Гидротехників та Меліораторів при Українській Господарській Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова Цибуляк. Секретар Миколаєнко.....	66
16.	Товариство українських студентів Хемії «Смолоскип». Вільне місто Данціг. Президент Є. Вертипорів. Хромовська.	14
17.	Український Високошкільський Спортовий Клуб «Дніпро». Ч.С.Р. Голова Гайдовський-Потапович. Секретар Тимошенко.....	93
18.	Українська Академічна Громада в Брно. Ч. С. Р. Голова Левицький. Секретар Лучечко.....	35
19.	Товариство Кубанців імени отамана Як. Кухаренка. Подебради, Ч. С. Р. Голова Штанько. Секретар Ткаченко.	11
20.	Українська студентська корпорація «Галич». Вільне місто Данціг. Голова Шматера.....	24
21.	Техно-Хемичний гурток при Українській Господарській Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова Доц. Голіцинський. Секретар Доц. Вікул.....	50
27.	Союз українських студентських громад в Польщі. Варшава. Польща. Голова Кірічок. Секретар Гонтар.....	218
23.	Українське студентське товариство «Зарево» в Данцігу. Вільне місто Данціг. Виділ. Валюк. Р. Базилевич.....	7
24.	Українська Студентська Громада у Варшаві. Польща. Голова Чехович. Секретар Гонтар.....	117
25.	Редакційна колегія журналу «Студентський Голос». Варшава. Польща. Голова Липовецький. Секретар Чехович....	5
26.	Споживче-ощадне товариство «Україна» при Українській Господарській Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова Я. Шабельський. Секретар Мартянів. Голова Надзірної Ради Зінченко Яків.....	328
27.	Гурток українських студентів економістів у Варшаві Польща. Голова Івашенко.....	18
28.	Кубанське Земляцтво студентів Української Господарської Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова Хведорів М. Секретар Вовкодав.....	20
29.	Гурток студентів-українців при Варшавській Політехніці. Варшава. Польща. Голова Кірічок.....	13

30.	Спілка студентів українців у Харбіні. Хіна. Голова Марчишин. Писар Тоцький.....	52
31.	Товариство «Кобзар» в Ч.С.Р. Подебради. Голова Д-р Левицький. Секретар інж. Заворицький.....	32
32.	Студентство товариства «Січ» в Подебрадах Ч.С.Р. Члени — старшини: Гайдай, М. Метельський.....	57
33.	Кіш українських високошкільських пластунів у Подебрадах. Ч.С.Р. Кошовий Закоморний. Писар Іваницький.	36
34.	Група українських студентів в м. Льежі. Бельгія. Заступники Бриндзан. Бухар.	10
35.	Ощадно-позичкове товариство «Єдність» при Українській Господарській Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова Бибік. Секретар Савенко.	212
36.	Спілка української молоді при Українській Гімназії в м. Харбіні. Хіна. Голова Вансович. Писар Божко.....	148
37.	Українська Академічна Громада в Ч.С.Р. Прага. Голова Онуляк.	72
38.	Українське студентське товариство «Січ» у Грацу. Австрія. Голова Тарашук. Секретар Кс. Янович.....	24
39.	Громада Студентів Української Господарської Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова Ліпицький. Секретар Куницький.	162
40.	Українська Студентська Спілка в Брні. Ч.С.Р. Голова Мочарний. Секретар Слинько.....	36
41.	Студентська Самопоміч в Грацу. Австрія. Голова Зарницький. Секретар Лятишевський.....	20
42.	Товариство Студентів Українців при Університеті Альберта. Кенігсберг. Німеччина. Голова Стефанович. Секретар Немилович.	6
43.	Товариство плекання Українського Національного танку при Українській Господарській Академії в Ч.С.Р. Подебради. Голова Куницький. Секретар Оснач.....	25
44.	Гурток Української Національної Молоді в Грацу. Австрія. Голова Тарашук. Секретар Батрило.....	20
35.	Українська Студентська Громада в Загребі. Югославія. Голова Могильницький. Секретар Бородавченко.....	14
46.	Українська Громада Студентів Емігрантів у Франції. Париж. Голова Петренко, Секретар Лотоцький.....	17
47.	Секція Техників у Грацу. Австрія. Голова Левицький. Секретар Лятишевський.....	6

Членів

7305

Український Вільний університет в Празі в роках 1921-1926.

Під такою назвою вийшла з друку на початку місяця червня чималенька книга (236 стор. in. 8), яка без сумніву зверне на себе увагу українського громадянства, як за кордоном, так і на рідній землі сущого.

Ця книга вперше подає до відомости громадянства офіційні фактичні дані по історії заснування і діяльності протягом 5-ти років Українського Університету в Празі, першої високої школи української за кордоном. Крім ріжних звітів про діяльність Університету за 5 академічних років та звіту про діяльність його у Відні до перенесення до Праги в книзі вміщено: історію заснування Університету у Відні, історію перенесення до Праги, дані про внутрішню організацію, статут Університету, програми викладів за 10 семестрів, біографії ректорів У-ту, список праць професорів, готових до друку, список професорів, доцентів і лекторів У-ту, нарешті, вступні виклади ректорів: проф. О. Колесси: «Погляд на історію українсько-чеських взаємин від X до XX стол.». «Погляд на історію української мови», «Генеза української повітньої повісти»; Проф. Дністрянського Ст: «Нова Держава», проф. Ів. Горбачевського: «Де-що про вітаміни», проф. Щербини Ф. «Еволюційні перемини в ідеології статистики». Книжка оздоблена 4-ма портретами ректорів: О. Колесси, Ст. Дністрянського, Ів. Горбачевського, Ф. Щербини.

З огляду на невеликий тираж книги (100 прим.) вважаємо за вказане подати коротко деякі головніші факти з історії та діяльності Університету за перші 5 років його існування.

Зародком Українського Університету за кордоном були «наукові виклади», з'організовані у Відні 1920 за ініціативою академічної секції Союзу укр. журналістів та письменників. В кінці цього року було ухвалено ці виклади перетворити в систематичні курси, а потім виникла ідея заснувати український Вільний Університет у Відні. Першим ректором цього Університету було обрано проф. М. Грушевського, але з причини рйжниці в поглядах що до характеру остаточної організації Університету, проф. Грушевський одмовився від дальньої участі в організації і провів з функціями ректора перейшов до проф. О. Колесси. За допомогою Союзу журналістів та письменників було закінчено організацію і 17 січня 1921 р. відбулося святочне відкриття Українського Вільного Університету у Відні. Треба сказати, що назва У-ту «вільний» була прийнята в західно-європейському значінні, а не в російському, себ-то Університет іменується «вільним» тому, що він не є «державним», а не тому, що умови організаційні і наукові У-ту подібні до умов так званих «народніх у-тів». У Відні У-т проіснував до літа 1921 р. Виклади провадилися на двох факультетах: філософічному та правничному; викладали на обох факультетах — 12 професорів і 3 доценти. Але студентів вписалося дуже мало: всього — 90 чол. на обидвох факультетах. З цієї причини та з огляду на те, що центр перебування університетської емігрантської молоді знаходився не у Відні, а в Чесько-Словацькій республіці, вирішено було перенести У-т до Праги. Була вислана делегація до Праги на чолі з ректором проф. Колессою, яка після довгих пересправ добула дозвіл чеського уряду та згоду Карлового Університету на перенесення У-ту з Відня до Праги. В Празі У-т почав нормально функціонувати з осені 1921-22 академічного року. Остаточна організація У-ту в Празі була переведена на засадах статуту Карлового чеського У-ту, правила якого важні також і для Укр. У-ту за деякими відмінами, що пояснюються відсутністю для У-ту вищого контрольного органу — міністра освіти. В основних рисах органи У-ту організовано так: вищим контрольним органом являються збори професорів і доцентів У-ту, які вибирають ректора У-ту, ревізійну комісію, вислуховують звіт сенату У-ту і ревізійної комісії та уділяють абсолютній сенатові У-ту. Вищим розпорядчим органом У-ту є сенат його, що складається з ректора, проректора, деканів і прореканів. Сенат розпоряджає фондами У-ту, затверджує постанови факультетів і керує всіма адміністративними справами У-ту. Ректор являється президентом сенату і виконавчим його органом. Ректор має канцелярію У-ту, якою керує секретарь У-ту з професорів чи доцентів У-ту, по вибору сенату; фінансовими справами У-ту відає економічний референт У-ту (звестор), який теж обирається сенатом з числа професорської колегії. У-т має два факультети: філософічний з відділами:

історично-філологічним і природничим та факультет права і суспільних наук. Почавши свою діяльність в складі 12 професорів і 3-х доцентів, У-т в останній, 5-ий рік, має уже в своїй складі 20 звичайних професорів, 8 — надзвичайних, 3-х доцентів-суплентів, 1 доцента, 1 — приват-доцента та 4 лекторів. Для студентів У-ту ставляться також вимоги щодо освітнього цензу, як і на всіх нормальних у-тах, а саме: закінчення середньої школи і свідоцтво зрілості. Рівно ж і для професорського персоналу вимагається нормальна наукова кваліфікація, як для прийому в склад колегії, так і для підвищення з доцента на професора.

Прийнявши правила нормальних У-тів щодо наукової кваліфікації професорського персоналу, освітнього цензу слухачів та обсягу програму викладів, Університет придбав собі право переводити формальні іспити слухачам та видавати їм абсолюторні свідоцтва і дипломи доктора філософії і доктора прав. За перших п'ять років свого існування Університет уділив абсолюторії: на філософському факультеті 15 особам і 2 видано дипломи доктора філософії, на правничому — 26 особам та 11 видано диплом доктора прав. Від початку свого існування по 1925-1926 р. включно у Університеті було вписано 5.449 студентів, а саме: 1920 р. у Відні — 90, 1921-22 р. — 1.317, 1922-3 — 1528, 1923-24 — 1.029. 1924-25 — 819, 1925-26 — 666. Головний контингент студентів складався з українських емігрантів, і тому, що українська еміграція не збільшується, то й число студентів Університету з кожним роком зменшується. Хоч треба зазначити, що в останній 6-ий рік існування У-ту число студентів перестало зменшуватися і навіть є тенденція збільшення. Цьому є різні причини, одною з яких являється загальне визнання правосильності докторських дипломів Українського Університету, як нормального Університету, як в ЧСР, так і в Польщі і навіть на Східній Україні. В цьому відношенні Український Університет в Празі стоїть вище, наприклад, російських університетів чи факультетів за кордоном.

Починаючи з 1923 року, Університет розвинув був досить поважну видавничу діяльність, а саме: видано літографованим способом 8 наукових праць і курсів лекцій, 4 — наукових підручника видано друком (в тому числі великі томи «Органічна хемія» проф. Горбачевського і «Загальна наука права і політики» проф. Дністряньського, та 2 томи «Наукового Збірника», в яких вміщено багатько наукових праць професорів). На жаль, брак коштів, що могли б бути призначені спеціально на видавництво, скоро припинив цю важливу сторону діяльності Університету. Цим нанесено вельми тяжкий удар науковій праці професорського персоналу: не можливо успішно науково працювати, знаючи наперед, що виготовлена праця не побачить світу. Дивно, що чеський уряд, який завжди так сприятливо ставився і ставиться до праці українських наукових сил, не добачає цього ненормального становища. Видаючи субвенцію на утримання У-ту і його професорського персоналу і накладаючи цим на професорів моральний обов'язок науково працювати, чеський уряд потім відмовляє науковим робітникам в допомозі на видання виготовлених праць. А між тим, наукова праця складається не тільки з виготовлення наукових дослідів, але й з їх опублікування до загального відома, бо що варті з наукового погляду праці неопубліковані, що лежать десь в шитках, нікому не відомі, не обговорені і не оцінені? У виданій книжці надруковано (ст. 223-227) список праць професорів У-ту, виготовлених до друку. Виходить, що професори У-ту мають в своїх теках виготовлених до друку наукових праць на 820 аркушів друку. Переважаюча більшість цих праць складається з університетських підручників по різним галузям науки та монографій, які в перше з'являються на українській мові, які необхідні для студентів Університету в першу чергу, а потім і взагалі для української науки та наукових установ не тільки за кордоном, а ще більше всюди на українських землях. Збут таких видань треба вважати зарані забезпеченим, як показав вже досвід з тими університетськими виданнями, які вже випущено і наклад яких вже майже вичер-

пано. Отже, навіть з чисто комерційного погляду продовження видавничої діяльності У-ту не потягне за собою яких небудь матеріальних втрат.

При Університеті протягом цих років зібралася вже чимала бібліотека: в році 1926 вона містила — 4.261 том книжок по різним галузям знання. Із звітів про діяльність У-ту довідуємося також, що наш Університет знаходиться в постійних зносинах з Українською Академією Наук у Києві (два професора У-ту: І. Горбачевський і Ст. Смаль-Стоцький є членами цієї Академії), з Науковим Т-вом ім. Шевченка у Львові, з всіма Університетами та Академією Наук в ЧСР, з Інститутом і фундацією Корнеджі в Америці, нарешті через Український Академічний Комітет, головою якого титулярно є ректор Університету, з Комісією для інтелектуальної кооперації при Лізі Націй і з Міжнародним Інститутом для такої ж кооперації в Парижі.

Вміщені в названій книжці інавгураційні виклади п. п. ректорів Університету по суті речі являються окремими науковими розвідками на інтересні теми.

Українське громадянство безперечно радо привітає це нове видання Українського Університету в Празі, який, не дивлячися на своє скрутне матеріальне становище, знайшов можливість (очевидно за рахунок інших теж невідкладних потреб) так гарно і з зовнішнього боку видати таку цінну для історії української еміграції взагалі і історії діяльності Українського Університету — зокрема — книгу.

А. Я.

П. Д. Демуцький.

Не стало ветерана української музичної етнографії: вмер Порфир Данилович Демуцький. Небагата на сили українська музична культура втратила найвідданішого їй працівника, що все життя своє горів палкою любов'ю до української пісні, і цей великий свій запал зберіг до останніх днів свого життя. Ще не так давно, в липні 1924 року, ми відзначили 50 років його музичної діяльності, — чималий щлях, велика робота.

Народився П. Д. Демуцький в с. Янишівці (кол. Тарашанський пов.) на Київщині в родині сільського пан-отця р. 1860-го. Освіту здобув спочатку в київській бурсі, потім — духовна семинарія, і далі — університет київський. Музичні здібності виявляв ще з дитячих років; бурса й семинарія до певної міри оформили їх, а активна участь у студенському хорі під орудою Лисенка остаточно прив'язує його до музичної роботи, до збирання музичної народньої творчості та організації селянських хорів і керівництва ними. По закінченні медичного факультету Демуцький оселюється на своїй батьківщині, в Тарашанському пов., засновує там лікарський пункт і разом з тим широко розгортає свою музичну роботу з хором, з'організованим із селян с. Охматова, з яким згодом він зробив велику подорож по Україні. Цей хор — то була ціла доба в нашій хоровій справі, від нього пішло й те, що потім стало відомим під назвою виконання «народнього примітиву».

Музично етнографічну роботу почав Демуцький ще 14-літнім юнаком; а за весь час він записав по-над 1000 пісень українських, частину яких видано в збірках «Ліра та її мотиви», «Народні україн-

ські пісні», (2 част.) кілька десятків пісень останніх років видання. Його пісні завжди користувалися й досі користуються надзвичайною популярністю завдяки певному добіранню їх, а також і тій формі запису, що її завжди провадив Демущкий: з додержанням оригінальної поліфонії. З цього боку — вони безперечно становлять певний цінний вклад у науку музичної етнографії. Питання народньої поліфонії — питання мадо досліджене взагалі, і зразки Демущкого з цього боку безперечно багато досунули справу до її вирішення. Коли-ж взяти на увагу той цікавий лірницький репертуар народньої музичної творчости, що складається з кантів та псальмів, та що його зібрано ще так мало, — ми переконаємось в тій великій роботі, що її вніс небіжчик в молоду українську науку музичної етнографії.

Не можна не згадати теплим словом і тої значної громадської діяльності Демущкого, що почалася ще на лаві студентській, широко розгорнулася серед селянської маси рідного села, а потім серед молоді наших музичних шкіл, яку небіжчик виховував з тою-ж любов'ю до української пісні та якій передав він свій вічно-молодий запал.

(«Прол. Правда»).

Мих. Грінченко.

В справі переїзду української еміграції до Франції.

В ч. 17-18 «Тризуба» був надрукований зміст реферату п. Єремєєва на тему «Умови фабричної та хліборобської праці у Франції». Рахую своїм обов'язком подати де-які думки відносно цієї справи, маючи в цьому вже невеликий власний досвід.

З правдивістю інформації, поданих на згаданім викладі п. Єремєєва, я цілком погоджуюсь за винятком тих, де він говорить про зменшення безробіття. На думку докладчика, криза поволі ліквідується і незабаром зовсім зникне. Я тільки мушу зазначити, що частинне зменшення безробіття у Франції є спричинене не полегшенням промислової кризи, а завдяки тим заходам, які поробила французська влада в цілі відкриття різних державних робіт, міських то-що. Так само започаткування сільсько-господарського сезону відобрало значну кількість безробітних з міст.

Що скаже осінь — тяжко передповісти, бо всякі державні та міські роботи зменшуються, а на хліборобстві залишиться дуже мала кількість робітництва. Відносно підшукування господарств для винайму я подам відомості, які я набув у Ліоні.

Ще зімою була мною заініційована комісія при Українській Громаді в Ліоні з метою інформування наших земляків в других державах відносно тутешнього життя. Незадовго наспіли ріжного змісту листи з проханням уже не просто інформацій, а цілком конкретної підтримки в приміщенні значної кількості нашої молоді, що кінчає високі школи. Відкрита комісією акція в цім напрямку обіцяла бути затьажною і коштовною, що спонукало Укр. Громаду в Ліоні розпустити комісію по цим справам. Одначе я спробував цю справу приватно. Для цього я порозумівся з Ліонським відділом міністерства праці та з місцевим союзом хліборобів. На нараді, яка відбулася між представниками міністерства праці та представником міністерства хліборобства за моєю присутністю було обго-

ворено справу приміщення 60-ти подебрадських українських агрономів на ріжні господарства у Франції. Техничне переведення цієї справи із слів цих представників було би не тяжке, коли би прохачі мали принаймні по 4.500 фр. грошей. Такої суми звичайно у наших земляків не знайшлося. Перевезти однак як контракткових робітників вони обіцяли в разі, коли виясниться економічне положення Франції.

Як воно вияснилося, про це вже писалося в газетах, де зазначалося, що франц. уряд заборонив наймання чужинців на контракт.

Тим часом я звертався листовно до ріжних господарів, які здавали свої ферми в аренду. З цієї переписки виявилось, що ці господарства, по умовах задачі в аренду можна розбити на три групи:

- 1) господарства, що лежать недалеко від великих міст;
- 2) господарства, що лежать на рівнині далеко від міст і
- 3) господарства гірські.

Такий класифікації відповідає слідуєчий спосіб задачі в аренду.

- 1) — здаються за готові гроші без інвентаря,
- 2) — за готові гроші з частиною інвентаря,
- 3) — з половини, себ-то з живим і мертвим інвентарем.

Під оглядом придатності цих господарств до ріжноманітного засіву цей поділ також залишається, тоб то по господарствах першого типу дається господарити інтенсивніше ніж на послідніх.

Цей розподіл відіграє не меншу роль в пристосованню арендатора до місцевих умов: господарства, на яких не тяжко пристосуватися до місцевих умов життя, як раз здаються на самих несприятливих умовах; господарства, які навпаки не вимагають великого початкового капіталу, лежать в нових для нас кліматичних умовах.

Оце ті труднощі, з якими зустрінеться кожда акція, започаткована з великого міста.

До цих труднощів приєднуються труднощі по відшукуванню підходячого господарства. Завжди трапляється, що одно з них дуже велике, друге дуже мале, третє далеко від центру збуту, четверте — погано оборудоване, власник п'ятого пропонує невідгодні умови і т. и. Вибрати таким чином якийсь господарство, сидючи у великій місті і кореспондуючись, ледве чи вдасться. До того ж мушу замітити, що пересічно на вісім висланих до власників листів одержується одна відповідь.

Не знаю, наскільки добре полагоджена ця справа у росіян, як згадує п. Бремів, я однаке особисто говорив з росіянами, які зверталися до своїх організацій в Парижі, здається до «Союза городов» і «Земського та городського союзу». Справа там, по їхнім словам, налагоджена ось як: хто не має готовими 7.000 фр., тому нічого тратитися і на листування. Не буду входити в це детальніше, а подам свої міркування про те, як найдоцільніше зробити, щоб осісти на землю.

Маю на увазі звичайно емігранта, який не має ніяких коштів. Для цього найкраще осісти на сезон на господарській праці в районах, де знаходиться найбільше маєтків, вільних до винайму. Такими районами є підгірря Альп та Піреней. За час перебування на праці робітник ознайомиться з кліматичними умовами країни, з способом господарювання та видатністю ґрунту, а також приглянеться до господарств, які здаються в аренду. Поступати зразу по прибуттю на «*metauyage*» (з половини) — не має великої вигоди вже через те, що повести господарство зразу ж інтенсивно мало хто зможе, з огляду на зазначені мною обставини. Погосподаривши перший рік неінтенсивно, однаково заробить небагато більше, ніж простий робітник.

Поступити на фабрику, а потім шукати господарство, також можна лише в тім разі, коли та фабрика знаходиться в згаданих районах.

Друге питання, це питання з переїздом. Як що і вдасться вистаратися дозвіл на в'їзд, то лише агрономам і то з тою умовою, що вони займуться сільським господарством. Про те треба балакати з міністерством в Парижі. Думаю, що французська держава піде на зустріч. Взагалі ж за розміщення наших емігрантів в країнах із сприятливішими умовами життя треба

було б нарешті взятися відповідальним чинникам не по мірі крайньої необхідності, а урегулювати цю справу так, щоб це носило характер якоїсь унормованности, налагодженности. Держави, які мусять рік в рік розмішувати надприріст свого населення по других країнах, мають свою еміграційну політику. Ця політика має завданням розмістити свою еміграцію так, щоби це було найкорисніше для даної держави. Степінь корисности для держави міряється економічними умовами тої чи іншої країни, торговельними зносинами, які можуть бути нав'язані тісніше завдяки масовому переселенню громадян даної держави, політичними впливами та інше. В Чехословаччині напр. така еміграційна політика ведеться планомірно і розроблена до деталей. Видаваний в Празі орган «Чехословацька еміграція» знайомить докладно читача з цілою схемою праці, веденої державою. Тут зазначені засади, яких додержується держава в даній справі, докладний опис країн, куди можливо емігрувати, офіційно перевірені відомості про життя і навіть адреси національних їх підприємств та поодиноких осіб в різних країнах. Не менш докладно розроблені й деталі переїзду та першого побуту в новій країні.

Це так клопочуться держави про свою еміграцію, якої положення безперечно краще ніж української. Коли взяти під увагу й політичне значіння нашої еміграції, то справа набуває особливої ваги й актуальности.

Щоби зберегти еміграції її політичну силу, треба зберегти наперед її саму, тоб то її фізичну силу.

Прокіп Рябовол.

З міжнароднього життя.

Реформа палати лордів. — Німеччина та С С С Р.

Англійський кабінет вніс до парламенту проект реформи вищої англійської палати.

Досі палата лордів складалася з 740 членів: членів династії, спадщинних лордів, єпископів та вищих суддів. У майбутній палаті буде 320 членів. Менша частина буде, як і раніше, складатися з принців, єпископів та суддів, а більша буде обрана на 12 літ із числа всіх спадщинних лордів. До того ще додається певна кількість т. зв. «урядових» лордів, себ-то призначених королем по пропозиції прем'єр-міністра. Обрані та урядові лорди матимуть уповноваження на 12 літ і кожні чотири роки третина їх вибуває із складу членів палати.

Одночасно переводиться і зміна в де-яких правах верхньої палати, особливо це торкається т. зв. «фінансових» законопроектів. Досі нища палата мала необмежені права у переведенню кожного фінансового закона, а те, чи законопроект належить до фінансових чи ні, вирішував ніхто інший, як голова цієї палати. По проекту право означати, чи законопроект фінансовий чи ні, переходить до окремої комісії, складеної із членів обох палат.

Друга важлива зміна стосується до законопроектів, спрямованих на організацію вищої палати та на обсяг її прав. Раніше нища палата фактично могла робити в цьому обсягу, що хотіла; по проекту всяка зміна в правах чи в організації палати лордів може бути переведена лише за згодою самої верхньої палати.

Ліберали та Labour Party не задоволені законопроектам, вважаючи, що він надовго забезпечить у палаті лордів впливи консерваторів, хоч одна із точок наміченої реформи і дає можливість робітничій партії завести до палати лордів своїх представників, яких там досі майже не було. Але незадоволення це може відбитися лише на їх виступах та на їх промовах, бо затвердження законопроекту в парламенті забезпечено.

Повернувшись із Женеви, німецький міністр закордонних справ Штреземан виступив у парламенті з великою промовою що-до міжнародної політики німецького уряду. Велику частину цієї промови присвятив він європейсько-совітському конфлікту, що був, як це відомо із преси, головною темою розмов між представниками найбільших європейських держав.

Німецький міністр рішуче заявив, що Німеччина не входить ні до якої анти-совітської коаліції, що йому ніхто не пропонував вступити до неї, що він не знає навіть, чи така коаліція взагалі існує. — Наш державний режим, — сказав він, — різко протилежний режимові совітському, але ця протилежність не мусить спричинитися до того, щоби ми приймали участь в ізоляції ССРСР. Найвищим принципом міжнародної політики єсть одмовлення од втручання до внутрішніх справ інших держав. Тому Німеччина не має жадного наміру втручатися до справ ССРСР в середині його. Але, саме тому, з найбільшою рішучістю ми зіб'ємо всі спроби, спрямовані ззовні проти нашого державного ладу. В згоді з усіма іншими державами ми рішуче спротивимся пропаганді світової революції. Це наше рішення впливає не з яких будь наявних і мовчазних погоджень; воно — логичний висновок з елементарного закону державної самоохорони. Німецькі інтереси прямують до того, щоби було усунено всяке напруження, що перешкоджає мирному розвитку Європи. Продовження сучасного становища викликає побоювання що-до цього, тому ми зробимо все, щоби прочистити атмосферу. З цією метою і склидано було нараду шости держав у Женеві. Там ніхто на себе не приймав жадних обов'язків, і ніхто не вимагав цього.

У німецькому парламенті не всі і не цілком дали віри заяві міністра закордонних справ. Праві, устами г-р. Ревентлова, виголосили:—цілком явна річ, що в Женеві складено єдиного фронту великих держав проти совітської Росії та що Німеччину втягнуто до цієї комбінації. — Лівіші, речником яких була вславлена комуністка Руф Фішер, цілком погодилися із своїм правим парламентським союзником. Непевну позицію зайняли й соціал-демократи: коли поставлено було на голосовання комуністичну резолюцію висловити недовіря до Штреземана, вони утримались від голосовання.

Не дуже то повірили завіренням Штреземана і в червоній Москві. — Явна річ, — пишуть, з приводу цього «Известия»,—що прямої пропозиції вступити до анти-совітського фронту Штреземанові у Женеві не було зроблено, але такої пропозиції й не потрібно було робити. Справа була ясною і без того. Бо ж таки боротьба з пропагандою Комінтерна, що її готовий підтримувати Штреземан, дуже легко може перетворитися у боротьбу проти ССРСР. — Тому то московська газета, з цілою можливою для неї ввічливістю, перестерігає німецьких політиків перед тими «наслідками», які можуть для Німеччини повстати, коли вона приєднається до фронту європейської боротьби з пропагандою Комінтерна. —

Тяжко сказати, для кого ті «наслідки» будуть неприємнішими: для Німеччини чи для ССРСР? Але не можна одмовити комуністичній газеті в тому, що її проїноз правильний. Вона добре знає, про що ходить справа, бо це ж таки щира правда: той, хто стане проти Комінтерна, рано чи пізно звернеться і проти ССРСР.

Observer.

З ПРЕСИ.

— «А коли і де відчули українці, що в Харькові існує український уряд? В перемись-

кому «Українському Голосі» за 26 червня с. р. вміщено цікаву статтю під заголовком «Як воно є?» В ній, говорючи про сучасне становище України, автор пише таке:

«Московський уряд не допускає українців ні до високих військових команд, ні до високих урядів в закордонній політиці. В заграничних посольствах радянського союзу нема ніде українця на лік — навіть в тих державах, які граничать з Україною, як прим. у Варшаві. По смерті Войкова надіявся де-хто з українців, що тепер послом стане українець, бо ж Україна по Московщині є найбільшою складовою частиною радянського союзу. Та марні надії! По Войкові знову прийшов московський большевик!»

Далі говорючи про фіктивний большевицький український уряд, автор питає:

«А коли і де відчули українці, що в Харькові існує український уряд? Ніде! В році 1915 московське військо вивезло машини з друкарні Т-ва ім. Шевченка у Львові і тих марних машин не вільно харківському уряду звернути (зглядно заплатити за них!) Т-ву ім. Т. Шевченка, бо Москва не дає дозволу. Он яке значіння має харківський уряд!»

— «Репресії проти галичан в УСРР». В «Ділі» за 26 червня під вищеподаним заголовком подані дуже цікаві інформації про становище на совітській Україні, а зокрема про переслідування галичан. Ці інформації тим цікавіші, що подає їх галицький українець, що п'ять літ тому виїхав на Україну. З листа довідемося, що

«... переслідування звернені не тільки проти безпартійних уроженців Галичини, але й проти партійних, але не тих, що позасідали в Раднаркомі та у Виконкомах усяких центральних установ, а проти рядових чорних робітників, розкиданих по всій Україні, по найдальших її закутинах».

ДПУ позбавляється їх:

«... дорогою адміністративних висилок по-за межі України, переважно в далекий Сибір».

Подаємо тут уривки з листа про становище українців під московською окупацією, про що не раз писалося в «Тризубі». Говорючи про внутрішні настрої, автор листа каже:

«Селянство обурене на комуністів. Чорні шари робітників страшенно бідують і не криються із своїм невдоволенням. Гуляють тільки комуністи і то не українці, а жиди і москалі, родовиті москалі з московських губерній. Навідповідальних постах виключно жиди, а на рабфаках, вищих школах і університетах їх половина. Українські студенти майже повністю ненавидять комуністів, але всі мовчать, бо диктатура ДПУ за необережне проговорення чого небудь проти диктатури далася їм уже добре в знаки і навчила їх мовчати».

Протижидівські настрої все більше зростають. Автор листа каже, що:

«...на Україні нині антисемітизм зріс до нечуваних розмірів».

В зв'язку з загибтю Войкова

«... населенню дано товчок до думання і політичних комбінацій про те, що скоро накриють комуністів і постріляють чекістів».

Далі ще зайвий раз цей цікавий лист підтверджує наш погляд на харківських виконавців московської волі, коли каже:

«Ради не мають ніякого значіння. Що прикаже ЦК компартії в Москві, те робить ЦК у Харькові і те приказує низам!»

Чи ж треба що додавати до цих кількох уривків з листа людини, що за п'ять років перебування в окупованій Україні могла добре придивитись до тамтешніх відносин?

* * *

«Hamburger Nachrichten» з 26 червня с. р. подають таку звістку:

«18 укр. священників вислано на Сибір, а вірменський церковний собор в останню хвилину заборонено».

* * *

«Gazette de Lausanne» вважає, що поважний удар буде нанесено совітському режимові українським сепаратизмом:

«сьогодня через большевизм і його ексцеси український сепаратизм близький до того, щоб виграти свою справу. В тім ще покійний Петлюра надав йому постать і душу. Совіти підло вбили цього проводира в Парижі минулого року, але ідея живе. Сепаратисти українські за кордоном творять групу, стислу, дисципліновану, розподілену по між ріжними столицями заходу, здатну на чин, коли прийде на то день. Певні особи, добре ознайомлені з Сходом Європи, вважають, що повстання проти совітів вийде з України і республік Кавказу. Українці і кавказці в кожному разі дивляться з відродженим почуттям на свої країни. Їм уже здається, що розпочинається світанок визволення. Ми можемо тільки побажати, щоб вони як найшвидче побачили здійснення їхніх бажань, і зичимо їм, дожидаючи, не тратити сміливости».

«Приєднуємо і наші побажання до побажань п. Моріса Мюре», — пише «L'écho de Paris» з 2 липня, звідки ми беремо цей уривок.

* * *

З приводу одвідин жидівських колоній на Україні Феліксом Варбургом, «душею і творцем «Джойнта», про що ми подавали звістку в ч. 25 «Тризуба», п. А Геренрот в «Разсвѣтъ» пише про захоплення американського «ревізора» совітськими досягненнями в цій сфері, захоплення від того,

«як ми творимо жидівське селянство, як допомагаємо їх сусідам — українським «мужикам».

Пам'ятник українським воякам в Ліберці в ЧСР.

Автор ставить такі питання американському гостеві:

«Та чи говорив п. Варбург з цими мужиками? Чи розпитував він їх про відношення до нових жидівських сусідів? Чи говорив він з міським українським населенням про плани своєї колонізації? Чи питав він ради у місцевих людей? Чи знає він щось про жидівсько-українські відносини на «юге Росії» (?). Чи має він уявлення про трагічно заплутаний клубок взаємовідносин між жидівською і не жидівською людиною на Україні? Краща українська і жидівська інтелігенція, часто з одчасом, намагається розплутати цей клубок. — прийшов п. Варбург,— і всі петлі знову переікручено та ще додано нових вузлів»...

Цього разу з приємністю наводимо тверезе слово, таке рідке, з жидівського боку.

За спокій душі блаженної пам'яті генерального штабу генерал-хорунжого **Євгена Мешковського** — в суботу, 9 липня, в сьому річницю його героїчної смерті, одправлено буде службу Божу і панихиду в Українській Православній Церкві, 96. Bd Auguste Blanqui, Paris XIII.

Хроніка.

З Великої України

— Українська Академія Наук вступає в постійний обмін книжками з бібліотекою Токійського Університету, надіславши їй всі свої видання. («Пр. Пр.» ч. 136).

— Інститут матеріальної культури мають протягом цього року організувати у Києві («Пр. Пр.» ч. 135).

— 11.200 спеціалістів. Комісаріят Освіти підрахував, що укр. вищі школи випустять цього року 11.200 спеціалістів: 2.480 інженерів, 1.920 агрономів, 2.720 педагогів, 1.790 лікарів, 1.340 правників і т. д. Кількість величезна. Шкода тільки, що якість їй відвратно пропорціональна («Изв.» ч. 131).

— Реставрація історичних пам'яток в Києві. Всеукраїнський археологічний Комітет планує реставрувати низку видатних архітектурних пам'яток Києва: св. Софію, Мазепину башту, Михайлівський собор. Особливо велика праця передбачається у св. Софії. Гадають відновити низку фресків. Кошти сподіваються одержати із всесоюзного бюджету («Пр. Пр.» ч. 137).

— Комісія Академії Наук, що перебуває в Кічкасі вважає, що місцевість біля Кічкасу з археологічного погляду — одна з найцікавіших місцевостей Наддніпрянщини. («Пр. П.» ч. 135). Зараз на Дніпрельстані розкопують скитські

могили під керівництвом проф. Еварницького. Археологічні дослідження зустрічають велику перешкоду в неувважності керівників Дніпрельстану та некультурності робітників: поруч з широкими планами детального розсліду цього району, ухваленими в Академії Наук, та урочистими обіцянками адміністрації — зберігати все знайдене для музеїв, на ділі пам'ятники старовини нищаться: «підчас земляних робіт зруйновано шість із 10 могил стародавнього походження. Все, що було в них, пропало. Найдено тільки остачу амфори скитського періоду». («Пр. Пр.» ч. 137).

— Наукова експедиція на Дунайські гирла вирушила з Одеси на пароплаві «Дельфін». В ній бере участь президент Академії Наук акад. Липський та інші вчені. Вона має відвідати райони особливо багаті на рослини, в яких є йод. В зв'язку з цим вирішено організувати в Одесі йодний завод, що має задовольнити потреби всього ССРСР. («Изв.» ч. 132).

— Комуністична партія і укр. література. Тов. Лакиза в «Пр. Пр.» ч. 136 присвячує велику статтю резолюції Політбюро ЦК КПБУ в справі укр. літератури. Він одмічає «гуртківчину», «літературний розбрат», «декларації без кінця замість художньої продукції» «Його турбує нефативність» та «ненормальність» становища. «Останніми часами ми спостерігаємо явища занепадництва в художній революційній літературі, певне зменшення революційної те-

матики, неправдиву оцінку Неп'я застосування до революційної творчості і її настроїв». Найцінніше з усієї його статті признання, що «резолуція Політбюро ЦК КПБУ про політику в художній літературі виходить із відомої резолюції ЦК ВКП (б), що спричинилася свого часу до великого заспокоєння в загостреній російській літературній ситуації». Навіть в питаннях літературних, як бачимо, «парствуюча» партія не сміє ворухнути пальцем без вказівки з Москви.

* * *

— Відкриття все-укр. курсів для секретарів нац. сільрад одбулося в Києві урочисто, «з великим піднесенням». На курси покладаються великі надії для підняття «творчої роботи», що посилять національну меншість на шкоду укр. людності. («Пр. Пр.» ч. 139).

— Несправедливе обв'язування. Тов. Марченко у «Вістях» ч. 137 оправдується проти обвинувачення, що «ніби то у нас на Україні пригноблюється російське населення та його культура. Це неправильно. Ми даємо повну можливість забезпечення культурних потреб російського населення. Школа, преса, клуби й радянський апарат в сіль. районах з більшістю росіян працюють російською мовою». Недавнє виділення 9 російських районів як-рава ілюстрація цього «пригноблення».

— «Красзнавство». Добре й потрібне діло — вивчення рідного краю, але й його більшовики як і все, до чого торкнуться, вивертають і викручують по своєму. Ось яку мету ставлять перед красзнавчими органами «Вісти» ч. 137: «Треба поставити собі за мету зробити красзнавство серед нацмен одним з найважливіших завдань красзнавчих та нацменорганів, відвівши йому відповідне місце

в загально-красзнавчій роботі в УСРР.» («Вісти». ч. 137).

— Реєміграція жидів з Палестини. Нова «земля обітована», що її творять совіти для жидів на укр. території, починає притягати до себе і жидів, що свого часу виїхали до Палестини. Допіру в Одесу повернулися звіти 40 чоловіків, які оповідають, що «Союз возвращення на родину» одержав біля 10.000 заяв од осіб що бажають повернутися на «батьківщину в СССР». («Ивз.» ч. 132).

— «Асирійське населення». В своєму піклуванні про те, щоб підсилити на Україні всякі чужеродні елементи, совіти творять навіть штучні національності. Тепер ЦК національних меншостей поважно займається «обслідуванням матеріального стану та культурного рівня асирійського населення, що живе на Україні». («Вісти». ч. 137)

— Китайська колонія в Києві з'організувалася. Комісія Нацмен Окрвиконкому «провадить серед цих китайців» культосвітню роботу». («Пр. Пр.» ч. 139). Значіння організації китайських колоній на Україні стане трохи яснішим, коли пригадати ту ролю, яку грали в Че-Ка та спеціальних частинах власне китайці.

* * *

— «Фінансова самоборона» або «дайте не минайте». Розрив з Англією та провал взагалі спроб здобути за-кордоном гроші приводить совітський уряд на Україні до необхідности не тільки перебудувати імпортні та експортні плани, але й думати про зміну самих основ фінансової політики. Замість надій на глупоту буржуазного заходу, які завели, тепер виставляється гасло орієнтації на «власні сили». Останні числа совітських газет приносять цікаві заяви більшовицьких правителів. Наркомфін УССР тов. Полоз, заявляє: «Остан-

ні події в галузі міжнародних відносин Радянського Союзу з капіталістичним світом надають державному кредитові зовсім виключне значіння, бо тенденції до фінансової блокади, що їх виявляють по відношенню до нашого Союзу капіталістичні країни, більше, ніж колиб це не було, викликають потребу вишукати кошти для народно-господарського будівництва, головним чином, в нашій власній країні. Його живить надія, що «намічені державою нові кредитні операції зустрінуть як найактивішшу підтримку з боку найширших шарів населення. (Вісти». ч. 137).

Про «фінансову самооборону» країни говорить і голова Совнаркому Чубарь: «система державних внутрішніх позик — це один з найкращих шляхів, щоб залучити вільні зайві кошти в різних шарів населення до планового використання їх.

«Тепер у зв'язку із загостренням міжнародних обставин справа дальшого розвитку державного кредиту набуває особливої ваги. Кожний робітник, селянин, службовець мусить знати, що кожний карбованець, вкладений ним у позик, є справжнім засобом зміцнити фінансову оборону країни, і zarazом закладає підвалини для піднесення народнього господарства й культурного рівня всієї країни, з тим то і його власного добробуту». («Вісти». ч. 137).

А сам тов. Петровський вдається до Одеського, Миколаєвського, Херсонського Округонкомів та Совнаркому Молдавської Республіки з радіограмою про організацію «кампанії фінансової самооборони Союзу». Основне гасло: «загостренність міжнародних обставин вимагає зміцнення фінансової оборони країни, шляхом концентрації вільних коштів населення... «Дайте максимуму допомогу фінансовим органам.» («Вісти» ч. 137).

Як бачимо, високе тріо одногослосно виспіває: «дайте - не минайте». Недовірря населення

до совітської влади і до всіх його заходів, звичайно, зведе на нівець всі ті заходи витягти «вільні кошти».

— В У Ц В К займається обміркуванням проєкта про поширення прав місцевих органів влади («Пр. Пр.» ч. 137).

— Запобігання перед гологолою. В президії ВУЦВК'у з доклада голови правління Укрсільбанку тов. Богущького встановлено, що в першому півріччі ц. р. з 28.000.000 карб., розподілених серед сільсько-господарських кредитових установ, «незаможне селянство одержало більше ніж 55 проц.». Більш, як 10.000.000 карб. роздано бідності «на довгі термини.» «Для кредитування бідноти організовано спеціальний фонд. Минулого року фонд бідноти складав 3.000.000 руб. Цього року фонд бідноти буде збільшено до 10.000.000 руб.» («Ізв.» ч. 133). Але разом з тим «президія ВУЦВК визнала, що земоргани, сільгоскооперація не досить активно організують виробниче об'єднання селянської бідноти». («Пр. Пр.» ч. 133). І гроші взяли, і діла не роблять! — Пленум Центр. Ком-ту незамож. селян в останній резолюції про стан комнезамів констатує, що «збільшилася кількість непокрощала якість комітетів і заможних селян України». А трохи нижче, читаємо: «Пленум докладно і всебічно обміркує справу і шляхи дальшого зростання комнезамів і визнав, що надалі комнезами повинні зростати тільки коштом селянської бідноти. До комнезамів не треба приймати інші групи українського села». («Пр. Пр.» ч. 135). От тобі кількість і якість чужим коштом.

— К П Б У в клопоті. На останньому пленумі ЦК КПБУ з приводу доклада тов. Кагановича резолюція говорить: «теперішня ситуація, в якій йтиме підготовка до 15 з'їзду партії, визначається «все возрастаючими труднощами» нашого міжнарод-

ного становища, яке ставить нашу країну і весь світовий пролетаріат під загрозу війни.» («Изв.» ч. 132).

— Велике досягнення». Комсомольський колектив Київського Інституту Народньої Освіти особливо піклується комуністичними організаціями молоді Підкарпатської України і тримає з ними щільний зв'язок. «Великим досягненням в цій роботі є те що комсомольський колектив ІНО порушив перед КІМ-ом питання про приймання до рабфаку Київ. ІНО комсомольців з Підкарпаття. Отже, до рабфаку ІНО мають прийняти двох юнаків-комсомольців з Підкарпаття». («Пр. Пр.» ч. 139).

— МОДР на Україні. На окружній конференції МОДР-у у Києві заступник голови українського МОДР-у тов. Левицький хвалився успіхами. Наслідки перереєстрації такі: «організація збільшилася з 700.000 до 1 мільйону». Але з того справа мало що покращала: «є ще чимало недоплат» та «платити гроші — це мало», треба ще бути свідомим і активним членом». А як раз в цьому відношенні, як видно, не гаразд. Далі конференція відзначила такі вади: «Недостатнє пролетарське ядро, недостатній живий інструктаж з боку окружної сільських організацій, недостатнє поширення літератури в місті та, особливо, на селі, недостатній обмін членства, недостатню увязку роботи осередків МОДР-У, як у місті, так і на селі з профспілковими й політовітними уставами». Та все це не обидлося на настроях товаришів: всі ці «успіхи» не мішають їм марити про нові «великі завдання»: «втягнути до лав МОДР'у селянство... виховати селянську масу, щоб вона була свідомою і активною» («Пр. Пр.» ч. 137).

— Ветерани большевизму в Києві. Колишні потайні робітники київської організації відбули нараду з участю 57 чол., на якій ухвалено організувати в Києві філію т-ва

старих робітників і обговорено низку «професійних» справ. («Пр. Пр.» ч. 139).

— Нові здирства. «Изв.» ч. 133 повідомляють, що збори «пожертв на одповідь Чемберленові — повітряну ескадрілю «Разрив» йдуть «по всей Украине с исключительным успехом й под'ємом». Помимо того, що на це большевики великі майстри, тов. Петровський запевняє, що «оборона СРСР це справа робітників усього світу», а «червона армія — це армія не одної країни, а оборонниця світового пролетаріату» («Пр. Пр.» ч. 139). В тон з запевненнями Петровського йдуть і заяви інтелігенції з Києва (права, «советской»): «В случае нападения на СССР мы все, как один, с оружием в руках станем в ряды Красной армии, зная, что боремся за конечную цель — свободное коммунистическое общество всего мира». («Изв.» ч. 135).

— «1 0 0 0 0». Поруч з класичними 10.000 «Анабасиса» Ксенофонтного встають «десять тисяч робітників науки, техніки, юстиції, мистецтва, печати, просвіти і кооперації в Харькові». Це ж їх аж 10.000 зібралось «в помещении государственной оперы» в Харькові на мітингі протесту проти заходів «безсильної кучки контр-революционных заговорщиков возобновить убийства из-за угла, поджоги, бандитизм и разжигание национальной вражды». («Изв.» ч. 134).

Що на мітингі зібралось аж 10.000 «советской» інтелігенції, в тому не має нічого дивного: рівень того, хто підходить під розуміння інтелігента, в совдепії дуже невисокий, а до того все там відбувається не менше, як у «планетарних» розмірах. А от як ці 10.000 вмістилися в харківському театрі?

— Савітсько-польський залізничий з'їзд. Для встановлення контакту в роботі залізниць одбувся в Києві («Пр. Пр.» ч. 137).

— Всеукраїнська агрономична нарада зібралася в Харькові» («Пр. Пр.» ч. 133).

— Українська кооперація останнього року розвилася. Низова сітка товариств кооперативних зросла з 28.000 на 34.000. Число союзів збільшилося з 186 до 208. Число кооперованої людности зросло з 3 $\frac{3}{4}$ мільйони до 4 $\frac{1}{2}$ мільйонів і сподіваються, що на кінець року становитиме 6 мільйонів. Товаробіг збільшився проти попереднього і становить 2 мільярди карб. («Пр. Пр.» ч. 136).

— Бурякові плани та ції. Минулого року, як відомо, одною з хиб цукрової кампанії являвся брак сировини. «Изв.» ч. 138 повідомляють, що цього року загальна посівна площа буряка на Україні складає 462.000 дес., тоб-то на 112.000 більше, ніж торік. В звязку з цим будують рожеві плани на наступну цукрову кампанію. Що з того вийде, побачимо в осені.

— Торговельні перспективи Київів. Занепад Київів не помалу турбує і сучасних володарів. Ми вже повідомляли, як вони з своїх власних інтересів ставлять питання про розвиток промисловости в Київі. Тепер газети уділяють уваги торговельному значінню Київів. «Нормальні торговельні (а де вони?), взаємини з закордонними державами мають його ще підняти». Визнають особливу вагу контрактного ярмарку, пишуть про «проблему транзиту через Україну краму західного виробництва до країн Близького Сходу та транзиту сировини тих країн на захід.» В цих операціях Київ «буде основною варантєю (складською) базою цієї транзитної торгівлі». Це все «буде». А тепер доводиться констатувати инаше: «Після революції, особливо за часів воєнного комунізму, коли крамообіг країни значно підупав, зменшилася й торговельна вага Київів». «Нажаль, те що в Київі нема

керівного, центру цукрової промисловости, а він перебуває в Москві, означає для Київів ліквідацію його ролі центра цукрової торгівлі.» («Пр. Пр.» ч. 137). «На жаль» — а хіба ж це не безпосередні наслідки кількарічного панування совітів та їхньої економічної політики?

— Зниження цін. Погано на Україні слухають начальства: «Известия» ч. 131 з Харькова телеграфують, що на Україні розпочато більше як 750 карних позів проти організації та осіб, що «порушили директиви про зниження цін». Тай те не помагає: та газета ч. 137 скаржиться, що «цени в українском селе снижені недостаточно».

— На Дніпрельстані «виявляється брак кваліфікованої робочої сили» і «це може створити ускладнення при дальшому будівництві». (Вісті) ч. 137).

* * *

— «Дайте чистої води» — таке скромне бажання робітника-суверена у своїй державі. «Робітники заводу ім. тов. Леніна ще досі п'ють брудну воду. Два роки завком порушує перед заводоуправлінням питання про якість води, але відповідь одна — розмови, обіцянки а діла, діла немає». «Вода потрапляє просто на завод «С», в воді можна знайти рибу, чанчірки й т. инш. З боку заводу «С» її подається без фільтрування на завод ім. тов. Леніна, а через це й не дивно, що робітники часто хворіють на шлунок. Це було взимку, а що буде влітку?» («Комуніст» ч. 117).

— Безпритулність на Україні. Свого часу ми наводили категоричну постанову ВМЦВК ліквідувати дитячу безпритулність на Україні. Прийняли постанову, оповістили про неї «всім, всім, всім» та, звичайно, й забули. Принаймні, на всеукраїнському з'їзді т-ва друзів дітей, що відбувся в Харькові в травні, тов. Петров-

ський просив у т-ва допомоги урядові в його боротьбі з безпритульністю. «Державі — сказав тов. Петровський, — ще не під силу своїми коштами ліквідувати базпритульність, а тому т-ву «Друзів Дітей», доведеться ще чимало працювати, завдання т-ва повинні користуватись симпатіями широких мас.» («Прол. Пр.» ч. 109).

— Врятувальна справа в Києві. Разом з літньою спекою, що панує на Україні, збільшується кількість нещасних випадків на Дніпрі. Вони приймають загрозливі розміри. «Замість 350 випадків торік до закінчення навігації, вже тепер є понад 250 потопельників. «Це в той час, коли команда матросів станції раз-у-раз, особливо по святочних днях, врятовує по 60, 70 і навіть по 80 чоловіка.» («Пр. Пр.» ч. 139).

Врятувальних постів на Дніпрі за мало. Станція не має свого моторового човна. Не вистарчає досвідченого персоналу. Окремі пости не зв'язані телефонами. «Пролет. Правда» привертає до цього увагу громадянста.

* * *

— Ростріли і репресії. Світські суди на Україні дали завантажені справи «шпигунів» та «бандитів». 11 червня в Одесі по справі «румунських шпигунів» присуджено до розстрілу 10 чол. — Дулімів, Хинкіс, Петко, Тарнацький, Кузнецов, Бондаренко, Колас, Юраш, Тимуш і Карпів, 2-х засуджено на 10 год. («Изв.» ч. 132). — 14 червня в Одесі-ж по справі «монархичної організації» розстріляно 5 чол. — Крижановського, Личковаху, Петровича, Ізраїля, Білогруда, а Коношинському, Конопкові Й. і Конопкові А. розстріл замінено ув'язненням на 10 років («Изв.» ч. 133). — 17 червня в Харківі розстріляно 2-х чол. —

«польських шпигунів». Книпинського і Вержбовича. Третій «Мельник» (він же Мецєвський), давно відомий органістам ДПУ, як один з видатних польських шпигунів, колишній петлюровець», що був «керovníком групи і постачав їй бомби і револьвери» сховався. («Пр. Пр.» ч. 135). — В Бердичеві 20 червня почали розглядати справу «банди Радчука». До суду притягнуто 51 чол. («Пр. Пр.» ч. 136).

Газетні звістки.

— Пожежі. Аг. Вск. подає, що від половини травня до половини червня в Катеринославській губ. було ніби 100 пожеж, переважно з будинками, де містились уряди або партійні установи. («Діло». 25-VI).

— Українці РСФСР. По неповним відомостях на 1 січня 1927 р. було укр. народніх шкіл в РСФСР: Воронізька губ. — 140, Курська — 42, Брянська — 19, Самарська — 8, Тамбовська — 7, Північний Кавказ — 238, Сибір — 104, є разом — 611 шкіл. Не має поки-що відомостей про Урал, Білорусь, Крим та Донщину. («Діло». 25-VI).

— Масові арештовання на сов. Україні. По телеграфних звідомленнях, ДПУ переводить по всій сов. Україні масові арештованні головно серед міської інтелігенції, яку заплідозрюють у протибольшевицьких симпатіях. Тюрми в Харківі, Миколаєві, Одесі та Києві переповнені. Росте нова хвиля терору що нагадує роки 1920-21. При тій нагоді полагаджують большевики також свої старі порахунки з опозицією. Арештовано також багато чужинців, які занепокоєні останніми подіями в царстві червоних царів, збиралися виїздити за кордон. Вагалі настрої на сов. Україні дуже напружені, невельність дня і ночі повертає з скріпленною силою. («Новий Час». 20-VI).

На українських землях.

— Всенароднє віче у Львові. У Львові 18 червня в Народнім Домі відбулося всенароднє віче, улаштоване Народною Організацією м. Львова, на яким обговорювалася справа оборони українського шкільництва під Польщею. На цім вічі між іншими промовцями виступав посол Хруцький, представивши зборам про безуспішність заходів парламентарної репрезентації перед польським урядом, пороблених з метою полагодження справи українського шкільництва. (Новий Час» 22-VI).

— Соکیلський здвиґ У Львові 19 червня енергійними заходами «Сокола Батька» був скликаний обласний соکیلський здвиґ Львівської області. Не зважаючи на слабеньку рекламу, цей здвиґ перевищив усі сподіванки. Після офіційального відкриття — служи Божой, посвячення пам'яткового дуба та відповідних промов — почалися десь коло п'ятої години самі справи. Вправляло 436 соколів і 382 сокілки. Всі справи випали дуже гарно. Публіки було до 7.000 осіб («Новий Час» 22-VI).

— Вшанування героїв. По цілій Галиччині, а зокрема у Львові відбулись величаві походи українців на стрілецькі могили. В цих святах однаково чільну участь взяли, як українська інтеліґенція, так і укр. селянство. Особливо грандіозний похід відбувся у Львові де на янівське кладовище зібралося 15 тисяч народу. Після панахид при участі численного духовенства та промов як стрілецькі, так і могили Бесарабової, еп. Боцяна й інших були засипані силою вінків та китиць квітів. («Новий Час». 17-VI).

— Жіночий рух. В цілому ряді міст та містечок Галичини помітний жіночий рух, що виявляється в організації жіночих товариств, всякого роду зборів і пильної підготовки до

недалеких вже виборів до місцевих самоврядувань. В деяких місцевостях в день виборів жіночі товариства рішили встановити особливих десятниць — (ків), які б подбали про те, щоби всі управнені до голосування подали свій голос.

— День українського спорту в Перемишлі. Не зважаючи на несприятливу погоду в Перемишлі за великої присутності публіки славно відбувся день українського спорту, упорядкований місцевими спортовими та руханковими товариствами, як от «Укр. Спорт. Клубу» — «Беркут», «Соколу», Лугу на инш.

— Перехід на православ'є. В Галиччині на Лемківщині 14 травня населення двох сіл Королеви Руської та Боґушів однодушно перейшло з греко-католицької віри на православну, запросивши з Варшави правосланного священника але щоб то не був москаль, а галичанин та щоб мав голені вуса, бороду та стрижене волосся.

(«Діло». 12. VI).

— З'їзд «Русско-Народної Організації». 16 червня у Львові в залі «Народнього Дому» відбувся з'їзд доживаючих свого віку галицьких москвофілів при участі понад двох соток люда, рахуючи суди і москвофільських «барисень» та «юношів»-студентів. Після кількох докладів, виголошених «на русском літературном язик», з'їзд затвердив старий «Народний Совет». Не обійшлося і без інциденту. Один селянин, що був на цих зборах забрав і собі слово, заявивши, що український народ в давнину боронило козацтво, а нині цей обов'язок несе на собі селянство, на з'їзді селяни не видно, а самі лише пани, що говорять чужою мовою. Під час галасу відважного селянина москвофіли викинули з салі, святкуючи свою «перемогу» — над «мазепинцем» заспівали: «Пора, пора за Русь святую». («Діло». 21-VI).

— К р е м'я н е ц ь. Дня 5 червня відправлено було з ініціативи Громадського Комітету представників культурних й економічних установ міста Крем'янца в місцевому соборі урочистий парастас по Голові Директорії УНР і по воякам Української Армії (з нагоди десятиліття), що загинули в боротьбі за державність.

Панахиду відправив ректор Духовної Семінарії отець Табінський в сослуженню ще одного пан-отця; співав соборний хор. Парастас українською мовою по тих, хто життя своє поклав за нашу державність, за ношу долю, зібрав велику кількість місцевого громадянства, яке прийшло віддати останню шану нашим героям. **І. М.**

— Панахида по С. Петлюрі. В м. Туриську, Ковельського пов. з ініціативи гуртка національної молоді в Преображенській церкві п. о. Іваном Губою було одслужено укр. мовою панахиду по бл. пам. Головному Отамані С. Петлюрі з численною участю молящих.

По панахиді відбулось посвячення помешкання бібліотеки-читальні гуртка національної молоді. («Укр. Нива». 24-VI).

— Панахиди по С. Петлюрі. По містечках і селах Ковельщини відбуваються численні панахиди з нагоди смерті Голови Директорії, Головного Отамана Війська УНР бл. пам. С. Петлюри. На протязі останніх днів одслужено панахиди в таких містах та селах: Ковель, Туриськ, Повурськ, Н. Вижва, Озеряне, Кругель, Шайно, Скулин, Дрозні, Седлище, Любитів, Іховецьк, Облани і багато інших («Укр. Нива» 19-VI). —

— Свято І. Франка. В Ковлі в залі Т-ва «Просвіта» відбулась літературна вечірка, присвячена пам'яті Івана Франка. Програма складалась з реферату про життя, творчість і значіння

Ів. Франка та читання його творів. («Укр. Нива» 19-VI).

— П а м'я т н и к у к р а ї н с ь к о м у к о з а к о в і. Гурток української національної молоді м. Туриська збирається будувати пам'ятника на могилі невідомого укр. козака, похованого на місцевім цвинтарі. Для цієї мети збирають гроші через упорядкування вистав. («Укр. Нива» 19-VI).

— П р и с у д. Після т. зв. Луцького процесу проти членів комуністичної партії Західної України» обвинувачені дістали такий присуд: трьох обжалуваних, а саме Фарину, Задеря і Гнітецького засуджено до в'язниці на все життя, решту — трьох — на 15 літ, вісьмох — на 8 літ, трьох — на 6 літ. семерьох — на 4 роки і двадцять чотирі признано невинними («Укр. Нива» 24-VI).

— У к р а ї н с ь к и й Х о р. В селі Радомішлі, Луцького пов. з'організовано український хор. Не зважаючи на те, що він складається з людей, що не вміють читати нот, його диригентові п. Червинському пощастило так його вишколити, що він би міг бути окрасою кожної сцени. («Укр. Нива». 24-VI).

— П р о т е с т у к р а ї н с ь к о ї д е л е г а ц і ї. Українська делегація від виборчого комітету склала протест в справі не призначення українців до Головної Міської Виборчої Комісії в м. Рівному. («Укр. Нива». 24-VI).

— В о л и н с ь к і м о с к в о ф і л и з а в о р у ш и л и с я. Заходами т. зв. «Русскаво Народнаво Об'єдненія» у Володимирі Волинським почав виходити журнал «Свет Істїки», призначений для боротьби з українським церковним рухом. Його редактором є уповноважений цього «об'єдненія» на Володимирі-Волинський район д-р Комаревич. Цей журнал має поширюватися серед широких мас «русска-

во» населення «кресів». («Руль». 22-VI).

— Відкриття «Просвіти» у Горохові. В першій половині травня відбулось урочисте відкриття повітової «Просвіти». Народу зійшлося і з'їхалося така сила, що не тільки шкільна зала була заповнена по береги, а й сусідні класи, тай там не могли всі вміститися, так що багато людей лишилося на дворі під вікнами будинку.

* * *

— Празький Український Університет до Ужгороду. Останніми часами серед закарпатських українців все частіше обговорюється справа відкриття університету в Ужгороді. В писаннях з приводу цього статтях підноситься думка про перенесення Празького Українського Університету до Ужгороду. («Свобода». 26-VI).

— Відкриття пам'ятника о. Лучкаю в Ужгороді. В травні місяці в Ужгороді відбулось урочисте відкриття пам'ятника першому Граматикові та історикові українського Закарпаття О. Лучкаєві, в присутності губернатора Бескида, посла Волошина, єпископа Петра та численного громадянства. Після служби Божої і відповідних промов свято закінчилось відспіванням гімнів під проводом диригентта проф. О. Приходька. Пополудні культурне товариство учнів середніх шкіл «Брацтво св. Кирила і Методія» відіграло в театрі франкового «Учителя».

— Роспустили з'їзд. Після довгих приготувань 5 червня в Ужгороді при участі 242 делегатів розпочав свої роботи з'їзд Центральної Руської Народної Ради, присвячений справі поліпшення тяжкого становища українського народу на Закарпатті. Ствердивши відкриття чеських шкіл з метою винародовлення місцевого населення, з'їзд після пропозиції одного з деле-

гатів Бродія заслати відповідний меморандум до Ліги Націй — владою поліційного комісара був розв'язаний, після чого поліція опорожнила залю. («Русская Земля». 9. VI).

— Ювилей семінарії в Пряшеві. В Пряшеві 8 червня с. р. відбулось урочисте святкування тридцятилітнього ювілею існування Руської Вчительської Семінарії, в програм якого входили вистави «Ой, не ходи Грицю» та «Ревізор» М. Гоголя, зіграні учнями цієї одної з небагатьох шкіл, що ще збереглися на території старої Пряшівської Русі.

— «Запорожець за Дунаєм» в Ужгороді. Українським (руським) театром в Ужгороді було виставлено відому оперету Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм», яка пройшла з надзвичайним успіхом. Серед численної публіки вражала майже повна відсутність чехів. Те саме було на виставі і в Кіральгазі, куди не прийшов ні один чех. («Свобода» 26-V).

— В москвофільським Мукачеві повсталала «Просвіта». Український культурний рух, не зважаючи на тяжкі закарпатські умови, чим далі, тим більше поширюється, захоплюючи все нові міста та села. На що вже серед найбільшого москвофільського міста Мукачева і там він пустив свої парости. Недавно в цім місті оснувалася філія т-ва «Просвіта», а одночасно і її читальня. За голову був обраний директор Мукачевської Торговельної Академії місцевий українець Августин Волошин. («Свобода». 16-VI).

— Нагороди за українські експонати. На празькій господарській виставі Союз карпаторуських молочарень в Густі, за виставлений закарпатського виробу ементальський менчульський сир, одержав срібну медалью Хліборобської Ради. Другу нагороду—бронзову медалью дістала шкільна

сенція за вишивки та інші ручні праці, які виробляються в закарпатських господарських школах. («Земледельская Политика» ч. 20).

У ФРАНЦІІ.

— У Військовому Т-ві 6. Вояків Армії УНР у Франції. В суботу 2 липня с. р. відбулося продовження загальних зборів, що почалися 25 червня і на яких було поставлено одностайно запросити п. ген. О. Удовиченка стати на чолі Т-ва. Ген. О. Удовиченко дав свою згоду, що зборами було прийнято з великим задоволенням

— Оденде-Тіш. 29 травня стараннями Управи Громади в помешканню клубу Громади відбулася жалібна академія по блаженній пам'яті Головному Отаманові С. Петлюрі. Жалібну академію відкрив п. Хохун, після його промови мішаний хор під керуванням п. Сидоренка виконав гімн. Після співу п. Дідок Микола в своєму рефераті з'ясував присутнім, яку велику заслугу має перед батьківщиною і українським народом Небіжчик, котрий з молодих літ аж до останнього дня все своє життя присвятив Україні і боротьбі за її волю і врешті смерть прийняв з рук ворога. Червона Москва, вбиваючи потайки вождя українського народу, помилилась в своїх розрахунках, бо великий страдник за український народ — своєю смертю — смерть сокрушив: смерть С. Петлюри багатьом українцям, що змучилися на вигнання, що виснажилися, перебуваючи по таборах, що втомилися від боротьби, відкрила очі і об'єднала їх і кличе на дальшу прю проти ворога за волю України. Після реферату, який справив надзвичайне враження, всі стали на коліна перед портретом Головного Отамана, увітчалим безсмертниками, і проспівали «Вічну Пам'ять».

Після академії Громада влаштувала поминальну вечерю, під час якої багато людей брало слово

згадуючи період минулий нашої боротьби. Зробили також прощальний збір на вшанування пам'яті Покійного. Гроші будуть переслані до Комітету.

— Саленде-Жіро. В урочистий день 25 травня, день загального смутку, громадяне з жалібними відзнаками зібралися вшанувати пам'ять Вождя Української Держави. Головою Управи п. Дейнеком було виголошено коротку промову, в якій він зазначив величезну втрату, що поніс український народ в особі бл. пам. Головного Отмана, який загинув мучеником. Кров його, безневинно пролита, стане заповітом для нас, що завжди кликатиме на продовження боротьби за волю батьківщини. Вставанням вшановано пам'ять Голови Держави та всіх лицарів, що життя своє віддали за визволення рідного краю. Відспівали громадяне «Заповіт» із смутком в душі, а далі відспівали гімн. П. Вдовиченко прочитав реферата, що обійняв все життя і діяльність Головного Отамана С. Петлюри. На тому і закінчили цей урочистий день.

— Омекур. І квітня відбулися збори членів омекурської бібліотеки-читальні, що порушили справи поліпшення стану самої читальні, збільшення книжок в ній, урегулювання справи користання нею то-що. Збори не змінили внесків, а залишили їх такими, як були — 5 фр. місячно. Право за читання вносить 50 с. Завідуючим бібліотекою був заведений п. Підгородецький і поміщиком п. Черкаський. Громадяне оздобили помешкання бібліотеки-читальні, де-які члени подарували зроблені ними образи. Для поповнення бібліотеки зібрано більше 1000 фр., що всі пішли на купівлю книжок.

— 11 червня український хор в Омекурі дав концерт в одному з кафе. Хор невеликий біля 20 чол., яким диригував п. о. Гречишкін, показав себе дуже гарно, опанував репертуаром і можна було б сводитися дуже гарних наслідків. Але на перешкоді стоїть

брак диригента сталого, що жив би в Омекурі. Тому то і звертаються громадяне Омекуру, чи не згодився би хто звідкілься прийти до Омекуру і доставити хор, як слід. Наколи така особа знайдеться то просять написати по адресі: Association Ukrainien. Hôtel des Ouvriers Homécourt M-the et M-lee

— Л і о н. 11 червня відбулась вистава. Представлено було «Хмару» З художнього боку вистава пройшла нічого, правда, що помічалось багато хиб, і з великим дефіцитом. Вечір рахувався українським, алеж нічого національного на салі помітно не було. Національні стрічки-відзнаки були відсутні. Чути було тільки московську мову. Багато з місцевих українців на виставі не було. Виставу улаштував «Український Драматичний Гурток імени Кропивницького» м. Ліона, який складається майже в тих осіб, яких Громада виключила із свого складу. Приймали участь в цій виставі де-кільки осіб із членів Громади.

— У к р а ї н ц і в П і в н і ч н і й А ф р и ц і. 22 травня зібралось нас 9 душ козаків в маленькому ресторані за вечерею. Прочитали реферат відповідний, підняли чарки за Уряд УНР, Заступника Головного Отамана А. Лівницького і за славу усього війська українського. Разом було і смутно і радісно. Смутно тому, що на чужині, і радісно тому, що як нас доля не гне, а ми все купи тримаємося. Гірко, що б'ємося під чужими прапорами за хліб та не губимо надії ще постояти й під нашими.

Прохаємо передати нашу глибоку подяку Об'єднанню Українських Євангеліків у Подєбрадах, що не забули нас і прислали нам дорогий подарунок.

У ЧЕХІІ.

УКРАЇНСЬКІ ВОЄННІ МОГИЛИ В ЧСР.

Війна занесла на терен ЧСР значну кількість українських військових, в переважаючій біль-

шості галичан, кадри яких склалися або з тих, що лишилися тут після війни, або з тих, що втікли сюди з Польщі та Румунії, або нарешті перейшли кордони ЧСР, як військові відділи із зброєю і були тут інтерновані і розміщені по таборах, головним чином в Йозефові, Німецькім Яблоннім та инш., або численними робітничими сотнями по цілій республіці.

Маса вояків, скупчених по таборах, мало по малу розпорошувалася чи то через повернення до дому, чи через влаштування в Чехії та інших сусідніх землях, але все ж кадри трималися в цілості, аж до остаточного закриття таборів, яке наступило в 1926 р.

Це шостилітнє перебування в таборових умовах потягло за собою досить жертв серед вояцтва і без того змученого воєнними стражданнями, і цвинтарі близьких до таборів міст вкрилися рясно скромними козацькими могилами.

Могили ці — невеликі горбочки з бляшаною дощечкою з іменем вояка, певне скоро б остаточно зникли з лиця землі, коли б товариші і приятелі небіжчиків, які в великому числі акліматизувалися в ЧСР, та інші частини еміграції не подбали про зоховання їм пам'яті на довший час.

Для цього на громадський кошт будуються пам'ятники, яких вже є кілька. 4-го червня б. р. відкрито такий пам'ятник на цвинтарі в Ліберці, де поховано до 30 українських вояків.

Пам'ятник цей, збудований на кошти місцевої української колонії в Ліберці та зібрані поміж емігрантами в інших місцях ЧСР, був відкритий при великому з'їзді представників еміграції в ЧСР і з відповідними урочистостями, які тривали 2 дні.

В перший день представники укр. установ і громадських організацій, що прибули в кількості до 100 люда, були зустрінуті на дворці заступниками Комітету постановки пам'ятника і відпродажнені до помешкання Старонімецького готелю, де відбувся концерт і театральна вистава. Концерт, перед яким д-ром Ні-

В ПОЛЬЩІ.

жанківським був виголошений відповідний реферат, був виконаний силами пражан; виступали композ. Ніжанківський з власними творами, п. Самоулович і чоловічий хор, які були щиро прийняті, на жаль дуже нечисленною, публікою. Вистава — водевіль з галицького життя — була виконана місцевими силами і лишала бажати багато кращого.

На другий день в ранці з одної з міських площ вирушив на могилки похід, який складався з оркестри, соколів, скавтів, заступників організацій і значного числа ліберецьких громадян, всього до 400 люду.

По прибутті на цвинтар, де вже чекала сила народу, похід обступив пам'ятник, який уявляв собою постать жінки з малими дітьми, які сумують над тілом впашого козака. делегатами були виголошені промови: д-ром Ніжанківським в чеській, українській і німецькій мовах від Союзу Укр. Студентства, проф. Антоновичем від Укр. Університету, О. Бабієм від національної молоді, інж. М. Єремівим від Укр. Сокольського Союзу та багато інших; між останніми дуже не мило вразили присутніх промови численних комуністів та сменовеховців, які скористалися урочистою хвилиною для торгівлі своїм дешевим політичним крамом. Присутнім прийшлося вислухати кількокроазове повторення косноязычними комуністичними промовцями «заветов Іл'іча» і можна сказати, що вони совісно заробили свій Юдин гріш.

Серед промов треба відмітити коротке слово заступника місцевої чеської залоги, який перейняв пам'ятник під охорону військових органів республіки.

Далі відбувся спільний обід учасників, на жаль теж не без комуністичних промов, і роз'їзд гостей, які покидали гарний Ліберець, з приємною свідомістю, що українське громадянство всіх частин України не забуває тих, хто наложив головою в боротьбі за волю.

М. С.

Всеукраїнський Еміграційний З'їзд у Варшаві.

Після одержаних інформацій Український Центральний Комітет у Варшаві розпочав підготовчу працю на підставі своєї ухвали від 10 травня б. р. про скликання Всеукраїнського Еміграційного З'їзду у Варшаві, який має відбутися у вересні б. р.

Передбачається, що в цьому З'їздові приймуть участь представники українських еміграційних організацій з Франції, Чехії, Німеччини, Австрії, Болгарії, Сербії, Румунії та Туреччини.

Крім вирішення організаційних справ української еміграції у Польщі, мається на меті утворити репрезентативний центр української еміграції у Варшаві для об'єднання діяльності всіх українських емігрантських організацій, розпорошених до цілому світі.

Головною перешкодою до здійснення цього плану стоїть брак матеріальних засобів. Головна діяльність У. Ц. К. скерована в напрямку одержання дозволу на з'їзд та здобуття потрібних для переведення З'їзду коштів.

«Укр. Нива».

5. VI.

— Святкування 10-ої річниці існування Української Армії українською еміграцією в Познані. 29 травня б. р. з нагоди 10-ої річниці існування української армії та річниці смерті бл. пам. Головного Отамана С. В. Петлюри відбулась в Познані в місцевій гарнізонній православній церкві урочиста служба Божа.

Того ж дня в відповідно удекорованій салі п. Яроцького відбулась академія, в організації якої взяли участь: місцевий відділ Укр. Центр. Ком-ту, Громада емігрантів та Громада українських студентів. Програма академії складався з відкриття

академії, вступного слова, яке виголосив голова міжорганізаційного Комітету п. Ієн. Ольшевський, цілої низки рефератів і концертної частини, яку виконав хор під орудою п. Музики. На академії були прочитані наступні реферати: підполк. Кузьмин — «Організація української армії», Ю. Липа — «Життя, діяльність і смерть С. В. Петлюри», Ружицький — «Нарис про бойові організації в Галичині при австрійській державі та боротьба галицької Армії разом з українською проти большевиків».

— Свято української Армії. В Лодзі заходами української військової колонії відбулась урочиста служба Божа, на якій присутні старшини та козаки армії УНР дякували Богу, що поміг їм перенести тяжке лихоліття. По ній було одсвятковано десятиліття існування армії УНР.

— З життя української еміграції у Любліні. Українська еміграція в Любліні, об'єднана місцевим Відділом УІК, налічує в своєму складі до 120 осіб українських політичних емігрантів. На чолі Відділу УІК стоять: підполк. Соломко (голова), полк. Троцький (секретарь), хор. Кириченко (заст. голови) та підхор. Федоренко (скарбник). При Відділі існує читальня, яка, на жаль, не може похвалитися надміром літератури. Існує тут рівно ж і відділ «Т-ва ім. С. Петлюри.» В роковини смерті бл. пам. Головного Отамана відбулась тут панахида, а 22 травня б. р. в день 10-ої річниці повстання армії УНР відправлено було службу Богу і впоряджено академію, яка носила досить урочистий характер. Академію відчинив Голова Відділу УІК п. Соломко. На академії було виголошено два реферати. Один з них торкався становища української еміграції у Польщі, другий — був присвячений історії укр. армії. В академії ваяв участь і укр. хор. Присутні втаванням

вшанували пам'ять Головного Отамана і померлих на полі бою борців за українську державність і постановили вислати привітальні телеграми до п. Президента Річипосполитої Польської, до Маршала Пилсудського, до уряду УНР та до української станиці в Каліші. Наприкінці присутні на академії сфотографувалися. Місцева преса помістила широкі звіdomлення про перебіг академії.

— Сільсько-господарча спілка у Хшанові. Серед української еміграції, яка перебуває в Хшанові, засновано сільсько-господарчу спілку, яка має на меті спільне орендування землі та провадження спільного кооперативного господарства.

— Подебрадські абсолювенти в Польщі. Заходами Укр. Центр. Ком-ту в Польщі вже вдалось примістити тут на працю до 30 осіб з поміж абсолювентів Укр. Господар. Академії в Подебрадах.

— Укр. Студ. Громада у Варшаві. 25 червня б. р. відбувся в Громаді черговий реферат д-ра П. Лисяка на тему «Міжнародне політичне становище і Україна». На рефераті було багато представників старшого громадянства. Цим рефератом в біжучому семестрі Громада закінчила свої суботні зборки.

— З діяльності Львівської Філії Укр. Т-ва допомоги емігрантам з України та їх родинам. Як видно з справоздання цієї філії, діяльність її досить жвава і інтенсивна. За рік 1926 присутній філія мала на суму 9.152 злот. 68 гр. Видатків — на суму 9.067 злот. 02 гр. Дуже багато видано допомог — на суму 1.340 злот. 65 гр., а позичок — 765 злот. 90 гр. Членів філії має — 226 чол.: Бібліотека має 1.165 книжок, крім того члени користаються газетами і журналами. На чолі філії стоїть п. проф. П. Холодний.

— Смерть емігранта. 10 червня в с. Олексині помер на 28 році життя з горлових сухит бувший хорунжий 19 кур'янина 3-ої стрілецької дивізії бл. п. Микола Філінський. Поховано його заходами його товариша бувшого поручника укр. армії п. Дубинського. Покійний походив з Поділля. («Укр. Нива». 19-VI).

* * *

— Конференція істориків слов'янських і європейського сходу у Варшаві. Від 27 до 30 червня у Варшаві відбулася конференція істориків слов'янських і європейського сходу. В ній мали взяти участь і українці, а саме: проф. д-р М. Кордуба з рефератом про значіння топографічних назв для історичної науки, д-р Іван Крип'якевич з рефератом про розвиток історичних дослідів на Україні за останні роки, проф. Квітка та проф. Тимченко. Останні яко делегати від Всеукраїнської Академії Наук. («Діло». 24-VI).

СУМНА РІЧНИЦЯ В КАЛІШІ.

Урочисте відзначення першої річниці трагічної смерті Пана Головного Отамана було влаштоване в Каліші Міжорганізаційним Комітетом, в який входили представники Укр. Спілки Воєнних Інвалідів, Т-ва Воєнно-Історичного, Допомоги Збігцям з України і Самопомоги, Союзу Українок, відділу Укр. Центр. Ком-ту в Складмережцях, Щепорно і Каліші, Правління Укр. Станиці, Товариства б. Воєнів Армії УНР та ім. С. Петлюри, Станичної гімназії ім. Т. Шевченка і Станичного хору. Переведенням і підготуванням самої річниці відала комісія в складі — генералів Вовка, Загородського, Базильського, полковника Садовського й підполковника Стечишина.

Обходження дня 25 травня почалося службою Божою з парастасом і кінчилося урочистою академією. Академія відбулася в найбільшій залі Каліша —

Товариства Ремісників Християнських. Сяля задовго до початку була вже повна по самі береги емігрантами і місцевим польським громадянством. Були присутні представники місцевої влади: в імені воеводи Лодзького староста С. Тулецький, представник війська командир дивізії ген. Ясінський, прокурор Окружного Суду, представники міста, адвокатури, преси і т. д.

Розпочалася академія величним співом національного гімну «Ще не вмерла Україна», який численна аудиторія вислухала стуючи.

На сцені — чудово удекороване стягами бойовими і національними прапорами велике погруддя Головного Отамана С. Петлюри. По боках розмістилися за двома столами, удекорованими килимами й старовинною зброєю козацькою, президія академії, до складу якої увіходили: професор Богдан Лепкий (який прибув на запрошення до Каліша), проф. Роман Смаль-Стоцький і проф. Віктор Андрієвський, генерали Єрошевич, Вовк, Загородський, Базильський, полковник Садовський і підполковник, Стечишин. Першим словом — була коротка промова ген. Вовка, що головував на академії; далі взяв слово проф. Андрієвський і своєю промовою справив велике вражіння на присутніх. Після цієї промови хор виконав «Думи мої, думи»... Після того промовляв проф. Б. Лепкий. Слово своє розпочав він в мові рідній, а закінчив — по польськи. Слово Б. Лепкого глибоко зворушило аудиторію. Після хор виконав «Журавлі». Останнє слово належало проф. Смаль-Стоцькому, який в своїй промові ясно і конкретно окреслив політично-державну думку покійного С. Петлюри. Закінчено академію було співом «Божє Великий, Єдиний». Після закінчення академії ген. Ясінський склав членам президії, як представник польського війська, вирази глибокого співчуття в тяжку для українців річницю.

Загалом академія справила на всіх присутніх глибоке вражіння.

М. С.

З М І С Т.

Париж, неділя, 10 липня 1927 р. — ст. 1. — Протест — ст. 3. — А. Я. Український вільний Університет в Празі — ст. 7. — П. Д. Демуцький (некролог) — ст. 10. — П. Рябовол. В справі переїзду укр. еміграції до Франції — ст. 11. — O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 13. З преси — ст. 14. — Х р о н і к а. — З Великої України — ст. 18. — На українських землях — ст. 24. — Життя еміграції: У Франції — ст. 27. — В Чехії — ст. 28. — В Польщі — ст. 29.

Від об'єднаної української Громади у Франції.

В суботу, 16-го липня ц. р. о 8-й год. вечора в помешканні Громади 54, rue Mademoiselle відбудуться піврічні загальні збори Громади. При відсутності кворума о 8-й год. збори відбудуться в той же день і в тому ж помешканні о 9-й год. при всякім числі членів. Порядок денний: 1) Затвердження протоколу попередніх загальних зборів, 2) Прийом і виключення членів, 3) Звіт про 4-й З'їзд Союзу Україн. Еміг. Орган. у Франції, 4) Звіт Управи Громади і Контрольної Комісії, 5) Демісія Управи Громади і Контрольної Комісії, 6) Вибори Управи Громади і Контрольної Комісії, 7) Вибори від Громади члена Генеральної Ради Союзу (постанова з'їзду). Біжучі справи: а) Допомоговий фонд при Громаді, б) Привітання україн. емігр. з'їздові у Польщі.

В суботу 9-го липня ц. р. о 8-й год. вечора в помешканні Громади 54, rue Mademoiselle відбудуться збори, на яких проф. А. Яковлів прочитає виклад на тему:

«Містерії Чигринського Замку».
У п р а в а Г р о м а д и.

16 ЛИПНЯ с. р. В ЗАЛІ ТЕАТРУ
при заводі «Hutchinson» Vesine à Chalette, près Montargis (Loiret)
силами Української Громади

В ШАЛЕТІ ВИСТАВЛЕНО БУДЕ:

«ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ»

Початок о 9 год. вечора

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.

Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.
Редагує—Комітет. Адміністратор: Іл. КОСЕНКО

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Soc. Anon. Imprimerie de Navarre, 5, rue des Gobelins, Paris.